

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΘ΄

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2015 - 2016

*Η Ταυτότητα του Ελληνισμού
στην Ιστορία (c. 1104 – 404 π.Χ.)*

Ή

η Αιωνιότητα στον Χρόνο

(Παραλλαγές στο «Γνώθι σαυτόν»)

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 18^ο

Πέμπτη 31 Μαρτίου 2016

1/ *Δελφική Αμφικτυονία*

σελ. 2 – 12

2/ *Το Σεμινάριο*

σελ. 13 – 14

3/ *Ανεπηρέαστες Σκέψεις για το 1776 και το 1821*

σελ. 15 - 19

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΔΩΡΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

XV

Δελφική Αμφικτυονία

Η παλαιότερη μαρτυρία για τον κατάλογο των Αμφικτυόνων είναι του Αισχίνη, εκεί όπου μέλημά του είναι η ακρίβεια των πληροφοριών σχετικά με τον θεσμό.

τούτων δὲ ἀναγνωσθέντων ἀπεφηνάμην, ὅτι μοι δοκοίη δίκαιον εἶναι μὴ περιορᾶν κατεσκαμμένας τὰς ἐν Βοιωτοῖς πόλεις. ὅτι δ' ἦσαν Αμφικτυονίδες καὶ ἔνορκοι, κατηριθμησάμην ἔθνη δώδεκα τὰ μετέχοντα τοῦ ἱεροῦ, **Θετταλούς, Βοιωτούς, οὐ Θηβαίους μόνους, Δωριέας, Ἴωνας, Περραιβούς, Μάγνητας, <Δόλοπας,> Λοκρούς, Οἰταίους, Φθιώτας, Μαλιέας, Φωκέας.** καὶ τούτων ἔδειξα ἕκαστόν <τε τὸ> ἔθνος ἰσόψηφον γιγνόμενον, τὸ μέγιστον τῷ ἐλαχίστῳ, <καὶ> τὸν ἦκοντα ἐκ Δωρίου καὶ Κυτινίου ἴσον δυνάμενον Λακεδαιμονίοις, **δύο γὰρ ψήφους ἕκαστον φέρειν ἔθνος,** πάλιν ἐκ τῶν Ἰώνων τὸν Ἑρετριᾶ καὶ Πριηνέα τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ταῦτά.

Αισχίνης, Περί τῆς Παραπρεσβείας, 116

[Οι Δόλοπες έχουν εκπέσει από τα χειρόγραφα και χρειάζεται να εισαχθούν είτε ως εν κειμένω με τον Tittmann, είτε μετά το «Λοκρούς» όπως γράφει ο Schulz, είτε μετά το «Ίωνας» δια να τηρεί η ροή του λόγου μια κίνηση από την Πίνδο (Δόλοπες, Περραιβοί) στο Πήλιο (Μάγνητες), το άλλο άκρο της Θεσσαλίας στη θάλασσα].

Ο Αισχίνης, με την προσθήκη των Δολόπων, παρέχει τον κατάλογο-οδηγό των Αμφικτυόνων.

Στην ιστορία του Γ' Ιερού Πολέμου (εννεαετούς, 355-346 π.Χ.) ο Διόδωρος εκθέτει τα Αμφικτυονικά έθνη που συνεμάχησαν για την τιμωρία των Φωκέων.

*ψηφισαμένων δὲ τῶν Ἀμφικτυόνων τὸν πρὸς Φωκεῖς πόλεμον πολλή
ταραχὴ καὶ διάστασις ἦν καθ' ὅλην τὴν Ελλάδα. οἱ μὲν γὰρ ἔκριναν βοηθεῖν
τῷ θεῷ καὶ τοὺς Φωκεῖς ὡς ἱεροσύλους κολάζειν, οἱ δὲ πρὸς τὴν τῶν
Φωκέων βοήθειαν ἀπέκλινον. σχιζομένης δὲ τῆς τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων
αἰρέσεως τῷ μὲν ἱερῷ βοηθεῖν ἔγνωσαν **Βοιωτοὶ καὶ Λοκροὶ καὶ Θετταλοὶ
καὶ Περραιβοί**, πρὸς δὲ τούτοις **Δωριεῖς <καὶ Μαλιεῖς> καὶ Δόλοπες**, ἔτι δὲ
Ἀθαμᾶνες καὶ Ἀχαιοὶ [καὶ] Φθιώται καὶ Μάγνητες, ἔτι δὲ **Αἰνιᾶνες καὶ
τινες ἕτεροι**, τοῖς δὲ Φωκεῦσι **συνεμάχουν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ
τινες ἕτεροι τῶν Πελοποννησίων**.*

Διόδωρος XVI, 28, 4-29, 1

[Με την προσθήκη των Μαλιέων που προτείνω, ο κατάλογος του Διοδώρου είναι πλήρης και συμπίπτει προς τον του Αισχίνη. Οι Σύμμαχοι εκ των Αμφικτυόνων αντιτίθενται προς τους Φωκείς και τους Ίωνες, οι οποίοι Ίωνες αντιπροσωπεύονται από τους Αθηναίους, αφού δεν υπήρχαν Ίωνες βορείως της Αττικής στους κλασσικούς ιστορικούς χρόνους. Αντιθέτως οι Δωριεῖς της Δωρίδας συμμαχούν με τους υποστηρικτές του Ιερού κατά των Φωκέων, ενώ οι Λακεδαιμόνιοι, σε αυτήν την περίπτωση, στηρίζουν τους Φωκείς με τους Αθηναίους. Οι Αθαμάνες είναι σύμμαχοι

του Ιερού εκτός Αμφικτυόνων (όπως και οι «τινες ἕτεροι» στο τέλος του καταλόγου των Συμμάχων) ως κείμενοι βασικά στα Δυτικά της Πίνδου. Αινιάνες αντιθέτως είναι κάτοικοι της Οίτης, αντιστοιχούντες έτσι προς τους Οιταίους του Αισχίνη και άλλων πηγών. Τέλος, ήδη ο Wesseling, ακολουθούμενος από τον Fischer, διαβάζει «Ἀχαιοὶ Φθιώται» αντί «Ἀχαιοὶ καὶ Φθιώται». Τα δυο εθνικά σημαίνουν την ίδια φυλετική υπόσταση].

Ο Πausanίας παρέχει ακριβή συνοπτική ιστορία της σύνθεσης της Αμφικτυονικής συνόδου. Τόσο περισσότερο αξίζει (ως προϊόν ενδελεχούς αρχαιογνωστικής ερεύνης) η αναφορά του στον αρχικό κατάλογο.

Καταστήσασθαι δὲ συνέδριον ἐνταῦθα Ἑλλήνων οἱ μὲν Ἀμφικτυόνα τὸν Δευκαλίωνος νομίζουσι, καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς συνελθοῦσιν ἐπὶ κλησιν Ἀμφικτυόνας γενέσθαι. Ἀνδροτίων δὲ ἐν τῇ Ἀτθίδι ἔφη συγγραφῇ [FrGrHist. 324F58 Jacoby] ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀφίκοντο ἐς Δελφοὺς παρὰ τῶν προσοικούντων συνεδρεύοντες, καὶ ὀνομασθῆναι μὲν Ἀμφικτίονας τοὺς συνελθόντας, ἐκνικῆσαι δὲ ἀνὰ χρόνον τὸ νῦν σφίσιν ὄνομα. Ὑπὸ μὲν δὴ Ἀμφικτυόνος αὐτοῦ φασὶν ἐς συνέδριον κοινὸν τοσάδε γένη τοῦ Ἑλληνικοῦ συναχθῆναι, **Ἴωνας, Δόλοπας, Θεσσαλούς, <Περραιβούς, Βοιωτούς>, Αἰνιᾶνας, Μάγνητας, Μαλιέας, Φθιώτας, Δωριεῖς, Φωκέας, Λοκρούς τῇ Φωκίδι ὁμόρους ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Κνήμιδι.** καταλαβόντων δὲ Φωκέων τὸ ἱερόν, καὶ ὕστερον δεκάτῳ ἔτει λαβόντος πέρας τοῦ πολέμου, μεταβολὴν καὶ τὰ Ἀμφικτυόνων ἔσχε· Μακεδόνες μὲν γὰρ τελεῖν ἐς Ἀμφικτυόνας εὗραντο, Φωκέων δὲ τὸ ἔθνος καὶ ἐκ τοῦ Δωρικοῦ Λακεδαιμόνιοι μετασχόντες ἐπαύσαντο Ἀμφικτυονίας, οἱ μὲν τοῦ τολμήματος ἕνεκα οἱ Φωκεῖς, οἱ δὲ συμμαχίας εὗραντο οἱ Λακεδαιμόνιοι τῆς Φωκέων ζημίαν. Βρέννου δὲ τὸν Γαλατῶν στρατὸν ἀγαγόντος ἐς Δελφοὺς προθυμίαν ἐς τὸν πόλεμον οἱ Φωκεῖς πλείστην τοῦ Ἑλληνικοῦ παρέσχοντο, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου μετασχεῖν Ἀμφικτυονίας αὖθις καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐγένετο ἀξίωμα αὐτοῖς ἀνασώσασθαι τὸ ἀρχαῖον. βασιλεὺς δὲ Αὐγουστος μετεῖναι καὶ Νικοπολίταις

τοῖς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ συνεδρίου τοῦ Ἀμφικτυόνων ἠθέλησε· Μάγνητας μὲν οὖν καὶ Μαλιεῖς καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Φθιώτας Θεσσαλοῖς συντελεῖν, τὰς ψήφους δὲ ὅσαι τούτων τε καὶ Δολόπων, οὐ γὰρ ἔτι ἦν Δολόπων γένος, Νικοπολίτας φέρειν. Οἱ [δὲ] Ἀμφικτύονες οἱ ἐπ' ἐμοῦ τριάκοντα ἀριθμῶ ἦσαν. ἐκ Νικοπόλεως μὲν καὶ Μακεδονίας τε καὶ Θεσσαλῶν, ἀπὸ ἐκάστων ἀριθμῶ ἦσαν ἕξ, Βοιωτῶν δέ, Θεσσαλίαν γὰρ καὶ οὗτοι τὰ ἀρχαιότερα ᾤκησαν καὶ Αἰολεῖς τηνικαῦτα ἐκαλοῦντο, καὶ ἐκ Φωκέων τε καὶ Δελφῶν, παρὰ τούτων δύο ἐκάστων· εἷς δὲ ἐκ Δωρίδος τῆς ἀρχαίας. πέμπουσι δὲ καὶ Λοκροὶ οἱ τε καλούμενοι Ὀζόλαι καὶ οἱ πέραν Εὐβοίας ἕνα ἕκαστοι· καὶ Εὐβοεύς ἐστιν εἷς· Πελοποννησίων δὲ ἕξ Ἀργους καὶ Σικυῶνος καὶ Κορίνθου σὺν Μεγαρεῦσιν ἐστὶν εἷς, καὶ εἷς Ἀθηναῖος. Αἱ μὲν δὴ πόλεις Ἀθῆναι καὶ Δελφοὶ καὶ ἡ Νικόπολις, αὗται μὲν ἀποστέλλουσι συνεδρεύσοντας ἐς Ἀμφικτυονίαν πᾶσαν· ἀπὸ δὲ ἐθνῶν τῶν κατειλεγμένων ἐκάστη πόλει ἀνὰ μέρος ἐς Ἀμφικτυόνας καὶ ἐν χρόνῳ περιόδῳ συντελεῖν ἔστιν.

Παυσανίας Χ, 8, 1-5

Στον κατάλογο των αρχικών Αμφικτυόνων (§2) λείπουν από τα χειρόγραφα εκπεσόντα τα ονόματα των Περραιβών και Βοιωτών, τα οποία προσθέτω στον κατάλληλο τόπο του κειμένου.

Η μνεία των Αμφικτυονικών εθνών ως γενών του Ελληνικού είναι μυθολογική προβολή (όπως και ο Αμφικτύων υιός του Δευκαλίωνος συγγενής του Έλληνας). Στην πραγματικότητα τα πλείστα Αμφικτυονικά γένη είναι Πελασγικά και συναφή. Αλλά όπως έχω πολλαχώς αναλύσει, το σημαίνουν είναι ότι εμπνευσθέντες και συνεγεσθέντες και συναρπασθέντες από το πνεύμα του Δωρικού βιώματος (= τον Έρωτα του Καλού), σύμπαντες οι πολυσχιδείς πληθυσμοί του Ελλαδικού χώρου «εγένοντο Έλληνες». Ο Ελληνισμός είναι πολιτισμικό μέγεθος μορφής ύψους.

Ο Αρποκρατίων στο Λεξικό του παρέχει τον ακόλουθο Κατάλογο (αυτούσιο επαναλαμβανόμενο στην Σούδα s.v.).

Αμφικτύονες. συνέδριόν ἐστι Ἑλληνικόν, συναγόμενον ἐν Θερμοπύλαις. ὠνομάσθη δὲ ἦτοι ἀπὸ Ἀμφικτύονος, τοῦ Δευκαλίωνος, ὅτι αὐτὸς συνήγαγε τὰ ἔθνη βασιλεύων, ὥς φησι Θεόπομπος ἐν ἡ' [Θεόπομπος FrGrHist. 115F63 Jacoby] (ταῦτα δ' ἦν ἰβ', Ἴωνες, Δωριεῖς, Περραιβοί, Βοιωτοί, <Θεσσαλοί>, Μάγνητες, Ἀχαιοὶ Φθιώται, Μηλιεῖς, Δόλοπες, Αἰνιᾶνες, Δελφοί, Φωκεῖς), ἢ ἀπὸ τοῦ περιόικους εἶναι τῶν Δελφῶν τοὺς συναχθέντας, ὡς Ἀναξιμένης ἐν α' Ἑλληνικῶν [FrGrHist. 72F2 Jacoby].

Αρποκρατίων, s.v. Αμφικτύονες

[«Αχαιοὶ Φθιώται» σημαίνει ἓνα γένος, ὄχι δύο. Προσέθεσα το <Θεσσαλοί> στην κατάλληλη θέση ως εκπεσόν ἀπὸ τα ἀντίγραφα λόγω ισοσυλλαβίας και ομοιοκαταληξίας προς το «Βοιωτοί». Η συμπερίληψη των Δελφῶν ἀνήκει σε μεταγενέστερους χρόνους, συνδέεται δε με τη μεταρρύθμιση της Αμφικτυονίας ἐπὶ Ἀντωνίνων και της ἀκμῆς του 2ου μ.Χ. αἰῶνα (Παυσανίας X, 8, 4, v. *supra*). Ἴσως ἀνάγεται στη Μεταρρύθμιση του Αυγούστου (8, 3), ἀν ὄχι και στην Αιτωλική περίοδο κατὰ τους χρόνους κυριαρχίας της Αιτωλικῆς Συμπολιτείας. Πάντως δεν ἔχει νόημα νὰ μετέχουν οἱ Δελφοὶ ὡς ἓνα μέλος της Αμφικτυονίας, ἀφοῦ ἡ Πυθική εστία συνιστᾷ τὸ πνεῦμα και την ἀρχή της. Μένει τότε μια θέση κενή στον κατάλογο του Αρποκρατίωνος, την ὁποία δικαιωματικὰ καταλαμβάνουν οἱ Λοκροί].

Του Λιβάνιου της ὀψιμῆς ἀρχαιότητος ὁ κατάλογος (III p. 414.2) ταυτίζεται προς τον του Αρποκρατίωνος.

Ο εναρμονισμός των παραδόσεων ἀναδεικνύει τον ἐξῆς Κατάλογο Αμφικτυονίας:

Τα 12 Αμφικτυονικά Γένη

	Αισχίνης	Διόδωρος	Παυσανίας	Αρποκρατίων	Λιβάνιος
1	Δωριείς	Δωριείς	Δωριείς	Δωριείς	Δωριείς
2	Ίωνες	(Ίωνες)	Ίωνες	Ίωνες	Ίωνες
3	Φωκείς	(Φωκείς)	Φωκείς	Φωκείς	Φωκείς
4	Μαλιείς	-	Μαλιείς	Μηλιείς	Μηλιείς
5	Βοιωτοί	Βοιωτοί	-	Βοιωτοί	Βοιωτοί
6	Λοκροί	Λοκροί	Λοκροί Επικνημίδιοι Αινιάνες	-	-
7	Οιταίοι	Αινιάνες	Δόλοπες	Αινιάνες	Αινιάνες
8	-	Δόλοπες	Φθιώται	Δόλοπες	Δόλοπες
9	Φθιώται	Αχαιοί Φθιώται	Θεσσαλοί	Αχαιοί Φθιώται	Αχαιοί Φθιώται
10	Θετταλοί	Θετταλοί	-	-	-
11	Περραιβοί	Περραιβοί	Μάγνητες	Περραιβοί	Περραιβοί
12	Μάγνητες	Μάγνητες		Μάγνητες	Μάγνητες
13	-	-	-	Δελφοί	Δελφοί
14	-	Αθαμάνες	-	-	-

Η φυλετική σύσταση της Αμφικτυονίας παραπέμπει σε εποχή αρχής της προ της οργάνωσης της Ελληνικής πόλης. Μετέχουν εθνικές ομάδες, όχι πόλεις. Η πρώτη διάρθρωση Ελληνικής πολιτικής κοινωνίας έγινε στη Σπάρτη επί Λυκούργου τον 9ο π.Χ. αιώνα. Αυτή η χρονολόγηση μας δίνει λοιπόν τον χρόνο *ante quem*.

Για το άνω όριο, τον χρόνο *post quem*, κρίνουμε βάσει της συμμετοχής στην Αμφικτυονία εθνών που ήλθαν στη Θεσσαλία (οι Θεσσαλοί) και Βοιωτία (οι Βοιωτοί) μετά το τέλος του Τρωικού πολέμου

κατά την επακολουθήσασα μεταβατική περίοδο. Φυλές που προϋπήρχαν στον χώρο δεν συμπεριλαμβάνονται, π.χ. οι Δρύοπες που εξεδιώχθησαν από τους Δωριείς στη Δωρίδα, ή τα διάφορα γένη που κατοικούσαν τη Βοιωτία προ της ελεύσεως των Βοιωτών από τη δυτική Θεσσαλία.

Η σύσταση της Αμφικτυονίας ανάγεται συνεπώς στην περίοδο από του Τρωικού πολέμου στη Λυκούργεια μεταρρύθμιση, από του 12ου στον 9ο π.Χ. αιώνα. Την τοπολογική και θρησκευολογική έκφραση αυτού του χρονολογικού προσδιορισμού διατρανώνουν οι δυο Εστίες της Αμφικτυονίας, οι Θερμοπύλες και οι Δελφοί, η Δήμητρα και ο Απόλλων.

Την πρωταρχή κατέχουν οι Θερμοπύλες.

ἀ[φ' οὗ Ἀμφι]κτύων <ό> Δευκαλίωνος ἐβασίλευσεν ἐν Θερμοπύλαις καὶ συνῆγε τ[ι]οὺς περὶ τὸ ἱερὸν οἰκοῦντας καὶ ὠ[νό]μασεν Ἀμφικτύονας καὶ Π[υ]λαίαν, οὗ[περ] καὶ νῦν ἔτι θύουσιν Ἀμφικτύονες ἔ[τη] ΧΗΗϞΓΙΙΙ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἀμφικτύονος.

Πάριον Χρονικό §5 (αντιστοιχεί στο 1521/0 π.Χ. αλλά αυτό είναι μυθολογική προβολή στον Αμφικτύονα, υιό του Δευκαλίωνος και αδελφό του Έλληνας)

Το Ιερό της Δήμητρας στην Ανθήλη (παρά τις εκβολές του Ασωπού ποταμού, ολίγο βορειότερα των Θερμοπυλών, όπου και θερμές πηγές) ήταν το αρχικό κέντρο της Αμφικτυονίας.

ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος <τε> ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τε ἔστι τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδόι, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἴδρυται καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

Ηρόδοτος Η, 200, 2

Ο Θεόπομπος (Fr.Gr.Hist. 115 F63 Jacoby, apud Ἀρποκρατίων s.v. Ἀμφικτύονες, v. *supra*) ορθά προσένειμε την αρχική έδρα της

Αμφικτυονίας στις Θερμοπύλες, αν και έμενε στη μυθολογική αναφορά του Αμφικτύονος του Δευκαλίωνος. Οι Αναξιμένης (Fr.Gr.Hist. 72F2 Jacoby παρά το ίδιο χωρίο του Αρποκρατίωνος, v. *supra*) και Ανδροτίων (Fr.Gr.Hist. 324F58 Jacoby apud Πανσανίας V, 8, 1, v. *supra*) εσφαλμένα τονίζουν πρωταρχή Δελφική. Ο Ανδροτίων εντούτοις δίνει την ορθή έννοια του όρου, οι περιοικούντες, χωρίς τη μυθολογική προβολή σε αρχηγέτη Αμφικτύονα.

Και όντως τα γένη που συμμετείχαν ταιριάζει καλύτερα να επικεντρώνονται στις Θερμοπύλες παρά στους Δελφούς. Το πεδίο κατοίκησής τους εκτείνεται από τις βόρειες παρυφές του Θεσσαλικού κάμπου και την Πίνδο μέχρι τον Κορινθιακό Κόλπο και την Εύβοια. Επίκεντρο είναι οι Θερμοπύλες. Λόγω της Δωρικής βιωματικής υπερίσχυσης η αρχική ομογενής προς τις Θερμοπύλες φύσις της Δελφικής θρησκευτικότητας (όπως έχω αναλύσει σε μελέτες μου) μετηλλάχθη στην Απολλώνια λατρεία. Τότε, συμπληρωματικά, ανεδύθη και η θρησκεία της Αρτέμιδος, του θήλεος Απόλλωνος, στις γυναικείες θεότητες (Δήμητρα και, λογικά, Κόρη) στην Ανθήλη και την περιοχή των Θερμοπυλών. Η χθόνια Κόρη έγινε Ολύμπια Άρτεμις.

ὦ ναύλοχα καὶ πετραῖα

θερμὰ λουτρὰ καὶ πάγους

Οἷτας παραναιετάοντες, οἳ τε μέσσαν Μηλίδα πὰρ λίμναν

χρυσалаκάτου τ' ἄκτὰν κόρας,

ἐνθ' Ἑλλάνων ἀγοραὶ

Πυλάτιδες κλέονται.

Σοφοκλής, *Τραχίνιαι*, 633-639

[Ακριβής τοπογραφική περιγραφή. Λιμάνι στον μυχό του Μαλιακού κόλπου, όπου θερμά λουτρά και απόκρημνοι βράχοι του Καλλιδρόμου, συνέχειας απορρώγος της Οίτης, και οι φημισμένες Πυλαίες σύνοδοι των Αμφικτυόνων. Χρυσάλακατος Κόρη η Άρτεμις: ἐν

χορῶ Ἀρτέμιδος χρυσηλακάτου κελαδεινῆς, *Ιλιάς*, Π 183. Σωστά ο Ησύχιος s.v. χρυσηλάκατος. καλλίτοξος. ἡλακάτη γὰρ ὁ τοξικὸς κᾶλαμος. Μεταφορικά, από την ηλακάτη, το αδράχτι που γνέθουν].

Αλλά οι Πυλαγόροι (Αμφικτυονική αρχή συνεδρευούσης πόλεως, εκ των οποίων προήρχοντο οι Σύεδροι εκπρόσωποι των φυλετικών ομάδων στο Αμφικτυονικό Συνέδριο των Εθνών, δύο εξ εκάστου) (cf. Δημοσθένης, *Περὶ τοῦ Στεφάνου*, 154-155) και η Πυλαία (η Αμφικτυονική Σύνοδος) υποδηλώνουν με το όνομα μια εξωτερική δείξη προς τις γεωγραφικές Πύλες των Θερμοπυλών.

Αν και πάλι η Δελφική Πύλη, η Κασταλία σχισμή μεταξύ των Φαιδριάδων Πετρών απ' όπου ως από κοσμικής μήτρας αναβλύζει ο σπερματικός λόγος των φαινομένων όντων, δεν ανταγωνίζεται αλλά συνάδει προς την εγκαθίδρυση του Απολλώνιου θρησκειασμού επί λατρευτικής ρίζας Χθόνιας Γονιμότητας.

[Η ερμηνεία του τραγικού ποιητή Αγάθωνος ότι το Πυλαία συνδέεται με τον καθαρό του Πυλάδη είναι αισθητικό παιχνίδι: ὅπου συνάγονται οἱ Ἀμφικτύονες εἰς τὴν λεγομένην Πυλαίαν, περὶ ἧς Ἀγάθων φησὶ Πυλάδην τὸν Στροφίου πρῶτον κριθῆναι ἐν τῇ Φωκίδι, καθαιρόμενον τὸ ἐπὶ Κλυταιμνήστρα μύσος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν σύνοδον Πυλαίαν φησὶ προσαγορεύεσθαι (Σχόλια εἰς Σοφοκλέους *Τραχινίας*, 640). Αλλά και η μόνη γεωγραφική διάσταση του νοήματος δεν επαρκεί όπως προείπα].

Υπήρχαν δυο Αμφικτυονικαί Σύνοδοι, Πυλαίαι, η εαρινή και η φθινοπωρινή.

αἱ μὲν οὖν πρῶται δυοκαίδεκα συνελθεῖν λέγονται πόλεις· ἐκάστη δ' ἔπεμπε πυλαγόραν, δις κατ' ἔτος οὔσης τῆς συνόδου, ἑαρός τε καὶ μετοπῶρον· ὕστερον δὲ καὶ πλείους προσῆλθον πόλεις. τὴν δὲ σύνοδον Πυλαίαν ἐκάλουν τὴν μὲν ἑαρινήν, τὴν δὲ μετοπωρινήν, ἐπειδὴ ἐν Πύλαις

συνήγοντο, ἅς καὶ Θερμοπύλας καλοῦσιν· ἔθνον δὲ τῇ Δήμητρι οἱ Πυλαγόροι.

Στράβων Θ, 3, 7 p. 592.17-24 Meineke

«Πόλεις» συμμετέχουσες είναι μεταχρονισμός του Στράβωνα. Η σύσταση της Αμφικτυονίας υποδηλώνει εθνοφυλετική συγκρότηση. Οι πόλεις αντιπροσώπευαν κατά κάποιο σύστημα περιτροπής τις φυλετικές-εθνοτικές οντότητες στις οποίες ανήκαν. Αρχικά κάθε έθνος αντιπροσωπεύετο από ένα ίσως Πυλαγόρα, και εν συνεχεία δύο. Η μετά την Ελληνιστική περίοδο εξέλιξη περιγράφεται από τον Πausanias ως ανωτέρω.

Ο αριθμός 12 των εθνοτικών μελών υποδεικνύει σεληνιακό έτος, και παραπέμπει και αυτός σε Πελασγική ρίζα.

Αρχικά οι δυο Σύνοδοι, εαρινή και φθινοπωρινή, εγένοντο αμφότερες μάλλον στις Θερμοπύλες, όπως υπονοεί ο Στράβων. **Αλλά όταν η Απολλώνια λατρεία επεβλήθη δια του Δωρισμού και εμόρφωσε τον Ελληνισμό, η Εαρινή Πυλαία συνήρχετο στους Δελφούς και η φθινοπωρινή στις Θερμοπύλες. Το Άνθος του Έαρος και ο θάνατος του καρπού το Φθινόπωρο συμβολίζουν την Ολύμπια Απολλωνιότητα του Κάλλους και τη Χθόνια Μυστηριακότητα της Γονιμότητας.**

[Για τις δύο Πυλαίες συνόδους, την μία εαρινή στους Δελφούς, την ετέρα μετοπωρινή στις Θερμοπύλες και το Ιερό της Δήμητρος εν Ανθήλη, v. H. F. Clinton, Fasti Hellenici, vol. III, pp. 619-621.

Την διαδοχή γεωγραφική και θρησκευολογική διατυπώνουν τα Σχόλια εις Ορέστην Ευριπίδου v. 1094, με συνήθη μυθολογική επένδυση:

ἐφ' οὗ Δελφοὶ πολεμοῦντες πρὸς τοὺς ὁμόρους ἀναρχίαν εἶλοντο καὶ τὸν Ἀκρίσιον μετεπέμψαντο ἐξ Ἀργους, ὃς αὐτοῖς τὸν τε πόλεμον καλῶς διέθετο καὶ κατὰ ζῆλον τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου οὗ κατεστήσατο Ἀμφικτύων ὁ Δευκαλίωνος ἐν Θερμοπύλαις τῆς Θεσσαλίας, ἕτερον ἐν

Δελφοῖς εἶσατο καὶ τὸ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀναλαβὼν τὰς συνόδους ἀντὶ μιᾶς δύο πεποίηκε καὶ νόμους ἔθετο καθ' οὓς ἔμελλον ἕκαστα διοικεῖν ἀτέλειάν τε προεῖπεν ἐφ' ἑκατέραις ταῖς συνόδοις καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν Δελφῶν τῷ συνεδρίῳ ἐπέτρεψε.

Ἡ ανεξαρτησία των Δελφῶν ἀπὸ τους περιοίκους (“αναρχία”) συνεδέετο με την ισχύ ή την επίκληση κύρους της Αμφικτυονίας. Ἡ αναγωγή όμως στον Αργεῖο Ακρίσιο και την Μυκηναϊκή εποχή αποτελεί προχρονολόγηση. Χθόνια λατρεία και μαντεία της Γης και του Ποσειδῶνα προϋπήρχαν ως Πελασγικό υπόστρωμα. Αλλά η Απολλώνια λατρεία εμφανίζεται με την κατάρρευση του Αχαικού συστήματος ισχύος και την υπερίσχυση του Δωρικού πνεύματος, πρώτα στην περιοχή της Στερεάς Ελλάδος και μετά, με την Κάθοδο των Δωριέων, στην Πελοπόννησο. Είναι χαρακτηριστική η απουσία των Μινύων και του Ορχομενού ἀπὸ τις φυλετικές ομάδες της Δελφικής και Πυλαίας Αμφικτυονίας. Αντιθέτως ο Βοιωτικός Ορχομενός μετέχει στην θρησκευτική ομοσπονδία με εστία το ιερό του Ποσειδῶνος στην Καλαυρία (Πόρο):

πρόκειται δὲ τοῦ λιμένος αὐτῆς [sc. τῆς Τροιζῆνος], Πάγωνος τοῦνομα, Καλαυρία νησίδιον ὅσον τριάκοντα σταδίων ἔχον τὸν κύκλον. ἐνταῦθα ἦν ἄστυλον Ποσειδῶνος ἱερὸν, ... ἦν δὲ καὶ Αμφικτυονία τις περὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο ἑπτὰ πόλεων, Ἑρμιῶν, Ἐπίδανρος, Αἴγινα, Ἀθῆναι, Πρασιεῖς, Ναυπλιεῖς, Ὀρχομενὸς ὁ Μινύειος. ὑπὲρ μὲν οὖν Ναυπλιέων Ἀργεῖοι συνετέλουν, ὑπὲρ Πρασιέων δὲ Λακεδαιμόνιοι.

Στράβων, Η 6, 14, 530.6-19 Meineke

Οι κατοικήσεις αυτές είχαν πληθυσμούς Πελασγικής ρίζας, Καρικούς και Ιωνικούς στους οποίους προστίθενται και οι Μινύες του Ορχομενού. Αυτή η αμφικτυονία αντεπροσώπευε την προτέρα κατάσταση και ατόνισε στην ιστορική Ελλάδα ή περιορίστηκε σε μόνον αφηρημένα θρησκευτικά δεδομένα. Αντιθέτως η Δελφική εξέφραζε το νέο Απολλώνιο και Ολύμπιο πνεύμα του Δωρικού Ελληνισμού.

ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Την προηγούμενη Πέμπτη, παραμονή της 25ης Μαρτίου, συντελέσαμε την δέουσα λογική εορτή και πανήγυρη μιλώντας για την Επανάσταση του 1821.

Αυτήν την Πέμπτη 31 Μαρτίου, στις 8.30 το βράδυ, συνεχίζουμε την ανάλυση και σύνθεση της ταυτότητας του Ελληνισμού αναδιφώντας εαυτούς κατά το Πυθικό επίταγμα.

Θα συνδυάσω την θεματική του προηγούμενου σεμιναρίου με την ανηγγελημένη του προσεχούς. Διπλός λοιπόν ο τίτλος των λόγων μας:

Οι Ρυθμοί της Μορφής:

Δωρικός, Αιολικός, Ιωνικός

και η Αττική Σύνθεση επί Δωρικής Ουσίας

και

Η Άνοδος της Αθήνας, c. 600 – 404 π.Χ.

Αττική Αγγειογραφία, Πλαστική και Αρχιτεκτονική,

Αθηναϊκή Πολιτεία και Ηγεμονία

Τα σεμινάρια περιλαμβάνουν ανάλυση και συζήτηση. Στόχος είναι να ολοκληρώνονται μέσα σε ένα δίωρο, αρχίζοντας πια νωρίτερα, ει δυνατόν ακριβώς στις 8.30.

Πραγματοποιούνται στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάλου
Λόγου και Τέχνης, Πλατεία Γεωργίου Α΄, 2^{ος} όροφος.

Ξαναστέλνω επηυξημένο το κείμενο εργασίας για:

Το Αίνιγμα του Αρχαϊκού Χαμόγελου

Ανεπηρέαστες Σκέψεις για το 1776 και το 1821

Οι Αμερικανικές αποικίες της Ανατολικής Ακτής αποτελούσαν μέρος μιας κραταιής Αυτοκρατορίας που δρασκελίζει την Οικουμένη από την Άπω Ανατολή μέχρι την υπερατλαντική Δύση. Η Αγγλία, ξεκινώντας από θέση στην περιφέρεια και το περιθώριο του Ευρωπαϊκού Συστήματος, είχε υπερισχύσει κατά διαδοχή της Ισπανικής Αυτοκρατορίας, των Ολλανδικών Πόλεων και της μεγάλης ηπειρωτικής δύναμης, της Γαλλίας, έβαινε δε ακάθεκτη προς την αποκορύφωση της ακμής της. Οι Αμερικανικές κτήσεις ωφελούντο από την ζώνη ελεύθερων ροών που η Αυτοκρατορία εξέφραζε.

Αλλά οι Αποικίες ήθελαν μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας για να αναπτύξουν στο έπακρο τις δυνατότητες των πληθυσμών τους. Με αιχμή των αξιώσεών τους τον έλεγχο της φορολογίας των και αφορμή τον φόρο του τσαγιού προέβησαν, ανυποχώρητες επί μακρόν, στην Ένδοξη Επανάσταση τους, έστησαν δε ένα οργανωτικό σύστημα αγωνιστικού ιδεώδους και φυσικής αριστοκρατίας τόσο ταιριαστό προς τον ιδιοχαρακτήρα του λαού τους που σε 200 χρόνια οι Αποικίες έγιναν Οικουμενική Ηγεμονική Δύναμη. Ευρωπαίοι αυτοί δεν μιμήθηκαν κανένα Ευρωπαϊκό σύστημα, ούτε καν το φιλελευθερώτερο Αγγλικό, αλλά έφτιαξαν με γερή κλασσική θεμελίωση, το δικό τους. Οι Founding Fathers και οι Ηγετικές Ομάδες γνώριζαν καλά την Κοινωνία τους και την

ωδήγησαν άξια στην κορυφή του κόσμου. Η αρχή ήταν μια επιτυχημένη Επανάσταση.

Η Ελλάδα ήταν μέρος μιας μεγάλης Αυτοκρατορίας, διαδόχου των κατά σειράν γεωπολιτικών ολοκληρώσεων του περιφερειακού πεδίου της καθ' ημάς Ανατολής. Οι Έλληνες, ενεργοί με επιρροή στην γεωγραφική Ελλάδα, σε πολλές περιοχές της Αυτοκρατορίας και στο κέντρο της, ανήρχοντο δυναμικά την κλίμακα ισχύος (οικονομικής, διοικητικής, πολιτισμικής), επωφελούμενοι από ένα εξαιρετικά διαφοροποιημένο, κατά τοπική και πληθυσμιακή ιδιαιτερότητα, κανονιστικό πλαίσιο, που επέτρεπε την βέλτιστη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε μιας περιοχής. Το κοινοτικό καθεστώς βαθύτατου επιμερισμού κανόνων και λειτουργιών επέτρεπε και καλλιεργούσε τον επινοητικό, ατομοκεντρικό και υπερήφανα ξεχωριστό χαρακτήρα του Έλληνα με την ισχυρή του αίσθηση διάκρισης, αξιοπρέπειας στην δουλειά και τιμής.

Η βιοτεχνία πολεμοφοδίων στην Δημητσάνα, η αργυροχοΐα στην Στεμνίτσα, η οικοδομική τέχνη στα Λαγκάδια, η γαιοκτημοσύνη στην Αχαΐα, η ναυτοσύνη και το εμπόριο στην Ύδρα ή το Γαλαξείδι, το συνεταιριστικό κίνημα στα Αμπελάκια, η τεχνιτεία στα Γιάννενα, η κηπουργία στην Λέσβο, η κτηνοτροφία στην Πίνδο – αναπτύσσονταν και ανέπτυσαν τον Ελληνισμό και την Αυτοκρατορία. Ευημερία, επιρροή και εναρχόμενη πολιτισμική αναγέννηση ήταν το αποτέλεσμα ενός συστήματος ισορροπούντος υπό την αρχή της φυσικής αυτοδιευθέτησης.

Σε μια αυτοκρατορία που είχε περάσει την περίοδο της ακμής της και έβαινε στη φάση της παρακμής, το Ελληνικό στοιχείο ανήρχετο. Στο κατάλληλο σημείο ο Ελληνισμός θα επιζητούσε τον μέγιστο αυτοπροσδιορισμό του, περιλαμβανομένης και της πολιτικής ελευθερίας και ανεξαρτησίας του. Ζωντανό παρέμενε και το ιδεώδες

της κατά διαδοχή αντικατάστασης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με μια Ελληνική επί του αυτού γενικά γεωπολιτικού και γεωπολιτισμικού χώρου, όπως η Οθωμανική είχε υποκαταστήσει την Βυζαντινή και εκείνη την Ρωμαϊκή.

Όταν και όπως όμως έγινε η Ελληνική Επανάσταση δεν δείχνει την σαφή μορφή της Αμερικανικής.

Και πρώτα ξεκίνησε κατά το όραμα του Ρήγα αντίστροφης διαδοχής της Οθωμανικής τουλάχιστον στα Βαλκάνια, όραμα άκαιρο τότε. Έτσι επιχειρήθηκε η έναρξή της στις Ηγεμονίες όπου η αποτυχία ήταν άμεση. Επαναπροσδιορίστηκε τότε – σημάδι αδιάψευστο προχειροδουλείας στην σύλληψη και στην προετοιμασία – κατά περιορισμό στην, και γύρο από την, Πελοπόννησο. Ο στόχος από Ελληνική ανατολική αυτοκρατορία μεταλλάχθηκε σε Ελληνικό δυτικό εθνικό κρατίδιο.

Έπειτα οι ηγετικές ελίτ της Ελληνικής Επανάστασης δεν φανερώνουν καθαρή φυσιογνωμία. Οι φρονιμώτεροι και σοφώτεροι δείχνουν να απείχαν. Ο Καποδίστριας ρητά την απέτρεψε. Έμειναν να διαχειριστούν τις τύχες της και τα πεπρωμένα του Ελληνισμού τρεις βασικά ελλειμματικές ομάδες:

A) Μια θολή Εταιρεία με σημαία ρηχό Διαφωτισμό, οργάνωση συνωμοτική και υποκίνηση Ρωσική. (Αντιπαραθέστε τον διαρθρωμένο κλασικοτραφή λόγο των Αμερικανών Πατέρων, την φανερή συγκρότηση και αυτοτελή δράση τους. Η ανοικτή αντιπαραθήση Patriots και Loyalists έδειξε υγεία. Δεν υπήρξαν «Προσκυνημένοι», αλλά «Νομιμόφρονες» που έχασαν και παραμερίστηκαν).

B) Το πενιχρότερο και αχρηστότερο γένος των Ευρωπαϊστών Φαναριωτών, με χαρακτηριστικό δείγμα τον «Αλεξανδροβόδα τον Ασυνείδητο» (Κατά την εμβληματική χαρακτηρισολογία της κωμωδίας του Γεωργίου Σούτσου, 1785).

Γ) Ένα συνοθύλευμα εκ προκρίτων και κοτζαμπάσηδων και αρχιερέων, ποικίλης ειλικρίνειας και ποικιλότερης αποφασιστικότητας, εναλλασσομένων δε συσσωματώσεων κατά τοπική, κοινωνική και προσωπική κατηγοριοποίηση.

Την τιμή της Ελληνικής Επανάστασης διέσωσαν οι «στρατιωτικοί» και τα παλληκάρια τους. Οι Κλέφτες και οι Αρματωλοί. Οι ορεσίβιες Δωρικές ορδές. Αλλά, χωρίς Λυκούργο, η τιμή δεν μορφοποιήθηκε σε επιτυχία. Χωρίς σαφή και δομημένη και ανυποχώρητο καθοδήγηση, το Άνυσμα της Επανάστασης διασπάστηκε, η Ορμή συνετρίβη, και ο διχασμός οργίασε. Ο εμφύλιος άρχισε στην ουσία από το πρώτο έτος της. Και η μαθηματική κατάληξη ήταν η ήττα. Με την Ναυμαχία του Ναυαρίνου δεν σώθηκε η Ελληνική Επανάσταση: θάφτηκε. Τα σπουδαία δεν δωρίζονται. Ούτε και αγοράζονται. Αρπάζονται.

Την τιμή της Ελληνικής Επανάστασης δόξασαν τα παλληκάρια και οι αρχηγοί τους. Το πνεύμα της μεγάλυναν μέσα στην μάχη ποιητές: Ο Σολωμός και ο Κάλβος. Οι δυο τους εξαντλούν τις δυνατές πολιτισμικές οδούς του Νεοελληνισμού: είτε από τα πηγαία νάματα του δημοτικού τραγουδιού και της αδιάστροφης λαϊκής δημιουργίας είτε από την υψηλή τέχνη της κλασσικής τελειότητας. Βέλτιστα, από τα πρώτα και με την δεύτερη. Αλλά το έργο των δυο Φωστήρων δεν ευοδώθηκε.

Από το άλλο μέρος οι σοβαροί Φαναριώτες επεφυλάσσοντο. Ο Κοδρικάς μοχθούσε για το Οικείο.

Για το Οικείο, αλλιώς, αγωνιζόταν και ο Καποδίστριας.

Τραγικά, το Οικείο είχαν στην καρδιά τους και οι μεγάθυμοι Μανιάτες.

Και οι Ρουμελιώτες αγωνιστές με τον Ομηρικό ηρωισμό.

Και οι ατόφιοι γνωστικοί του Μοριά.

Και τα γελαστά παιδιά των πορφυρών θαλασσών στο Αρχιπέλαγος της Ανατολής και στο Ιόνιο της Δύσης.

Αλλά επεκράτησαν οι χειρότεροι: οι «Ασυνείδητοι».

Και διέστρεψαν τα Ευρωπαϊκά πράγματα εις εργαλεία ασυνειδησίας. Και εποίησαν Καθεστώς ανοίκειο – ανοίκειο οργανωτικά, πολιτισμικά, γεωπολιτικά. Και το Καθεστώς διαβάλλει και διασύρει τον Ελληνικό Λαό στους ξένους και τους ξένους στον Ελληνικό Λαό. Από τότε μέχρι σήμερα.

Η χώρα και ο λαός χρειάζονται την Επανάσταση που δεν τελεσφόρησε. Μια νέα ολική Αρχή.

Γένοιτο.